

Dr. RİFAT OSMAN B.
1874 — 1933

Yazan: Hattatođlu Muhittin

10/5/933 tarihinde vefatı hasebile kendisinin tarihimize hizmetlerinden kısaca bahsedeceğim. Dr. Rifat Osman Bey, bu milliyetperver Türk Ālimi tıp sahasında olduğu gibi, tarih sahasında da çok derin bir itina ve vukuf ile çalışmıştır. Osman Bey, 1874 tarihinde İstanbulda Harem iskelesinde doğmuştur. Pederi mevaliden Osman Fevzi Efendidir. Tıbbiyeyi 25/Temmuz/1315

tarihinde yüzbaşılıkla bitirdikten sonra Gülhane Seririyatı Hastanesinde röntgen şuar şefi sıfatile ve Selānik, Manastır ve Edirne hastanelerinde bulunmuştur. Türkiyede bundan 35 sene evvel ilk röntgen tesisatını arkadaşı Dr. Esat Feyzi Beyle kurmak şerefine de nail olmuştu. Harbi Umumî başlangıcında binbaşılık rütbesile Edirne Askerî Merkez Hastanesi sertababetine tayin edilmiştir. 1335 te tekaüdü icra edildikten sonra uzun müddet Edirne Belediye Hastanesi müdiriyetinde bulunmuştur. Mumaileyh ressam Miralay Seyit Beyin atelyesinde de resme çalışmıştır.

Tarih sahasında yalnız kitapları tetkik ederek değil, bizzat mevcut ana vesikalara müracaat ederek ve bunların resimlerini bizzat çizerek çalışırdı. Usulü tamamile ilmî idi. Hekimliđin bahsettii müşahitliği bu sahada da kul-

lanmış ve çok mühim eserler bırakmıştır. Bu mühim eserleri iki kısma ayırılır; bir kısmı neşredilmiştir. Başta 1920 tarihinde neşrettiği Edirne Rehnüması vardır. Bu mühim eser Edirnenin türklüğünü göstermesi itibarile mütareke senelerinde elde mühim bir müdafaa vesikası olarak dolaşmıştır. Rifat Beyin bu hizmeti büyüktür. Millî Mecmua ve İstanbul Şehremaneti Mecmuası ve diğer gazete koleksiyonları Rifat Beyin kıymetli etütlerle doludur. Hâlâ bu yazıları bu vadide tarihî tetkiklerde bulunanlar için mühim bir membadır. Bundan başka Edirne Vilâyet gazetesinde çok senelerdenberi tarihî ve kıymetli neşriyatı vardır. Bu yazılarile tarihimizin bazı kapalı noktalarını aydınlatmıştır. Bunların toplanıp bir arada hulâsaten olsun neşri şayanı temennidir. Rifat Beyin bu mevcut olan neşriyatile kendisinin tarihe olduğu kadar mimarî tarihimize de aşına olduğunu görüyoruz. Tıp tarihimize müteallik güzel tetkikleri vardır. Bilhassa Edirne'de 18 inci asırda İngiliz sefirinin haremî Madam Montagu'nün Türkiyede çiçek aşısı tatbiki hakkında ayzdığı mektubu tamik etmiş ve bu aşının oradaki tarzı tatbikını yazarak 1932 senesi eylülünde Bükreşte Beynelmilel Tarihî Tıp Kongresine tebliğ etmiştir. Rifat Bey bu suretle beynelmilel ilmî münasebetlere pek ehemmiyet verirdi. Rifat Osman Beyin şahsiyetini öğrenmek için bu yazdığı eserler kâfidir. Lâkin kendisinin en mühim ve büyük tetkikleri henüz neşrolunmamıştır. Bunlardan biri Edirne Tarihi ve Edirne Saray Tarihçesidir. Bu kıymetli mühim eseri kendi yaptığı tarama ve suluboya resimlerle süslemiştir. Bilhassa Edirne Sarayı eseri bir hükümdarın barındığı saray olmaktan ziyade Türk üslubu mimarisini ve zevkini, binalar kurmakta ve bahçeler tertibindeki meharet ve inceliğini göstermesi hasebile geçmiş asır Türk zevkinin yaşatılmış hatıralarıdır. Bu eserin behemehal tertip olunarak basılması çok lâzımdır. Basılıncıya kadar bu çok mühim vesikaları bir kütüphaneye değil (Ankara) Millî Müzesine mal edilecek saklanması ve tasnif olunması icap eder. Zira bunlar birer hazinedir. Bunlar uzun senelerin yorulmak bilmez bir sâyiin mahsulüdür. Bunların teşhiri ve neşri tarih hususunda tetkikatında bulunacaklar için birer misaldir.

Rifat Osman Bey tarihî noktalarda çok müdekkikti. Bunun için çok okur, şüpheli bir noktanın tavihi için gece uykularını terketmek suretile çok emek sarfederdi. Rifat Osman Bey Edirne tarihi için bir otorite idi, müsteşriklerle daima temasta bulunurdu. Memleketimizde tarihî tetkiklerde bulunmak üzere Edirnedeki geçen her müsteşrik ona uğrar ve istifade ederdi. Merhum bilgisini hiç saklamazdı. Birçok gençleri bu yolda irşat etmiştir. Rifat Osman Bey mimarî tarihimize büyük hizmetler etmiştir. Mimar Sinanın tezkiresinde mevcut olmıyan birçok binalarını meydana çıkarmış ve Edirne ve Trakya'daki eserlerini zikretmiştir. Mimar Sinanın âşığı idi. Mimar Sinanı yazılarile herkese Mimar Sinan muhipleriyle birlikte tanıtmaya sebep olmuştur.

Rifat Osman Beyin müzeciliğe de hizmeti olmuştur. Edirne Müzesini kuranlardan biridir. Buraya malen ve bedenen çalışmıştır. Ötede beride mühmel birçok Türk eserlerinin buraya nakline sebep olmuştur. Mezaristanlardaki tetkikatı pek mühimdir. Adeta keşiflerde bulunmuştur, en mühim taşla-

rın istenpajlarını yapmıştır. Bunların Millî Müzeye (Ankara) mal edilmeleri lâzımdır.

Dr. Rifat Osman Beyin müzecilik sahasındaki hizmetlerini takdir eden Maarif Vekâleti kendisine Edirne Müzesi Fahrî Memuru unvanını vermişti. Vefatı üzerine Maarif Vekâleti ailesine taziye ve teessürlerini bildirmiştir.

Rifat Osman Beyin çok faaliyet gösterebilecek bir sinde aramızdan ufulü büyük bir noksanlık bırakmıştır. Tıbbın radyologya gibi yeni bir sahasında ta bidayeti keşfinden bugüne kadar çalışan merhum boş zamanlarında da zevkini tatmin için tarihî tetkiklerde bulunarak bizlere bu kadar çok mühim vesikalar bırakmıştır.